

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΥΤΤΑΡΟ (της Ιωάννας Μουτσοπούλου)

(2ο μέρος του άρθρου «Το πρόβλημα της Οικογένειας»)

Ενδιαφέρουσα και σημαντική είναι η λειτουργία της οικογένειας απέναντι στην κοινωνία.

5) Η οικογένεια ως **περίκλειστη εγωιστική κοινότητα και η αδιαφορία για τον κόσμο**. Αυτό είναι ένα στοιχείο που ελάχιστοι άνθρωποι θεωρούν προβληματικό, αν και θα έπρεπε να το θεωρούν τέτοιο. Η ηθική του ανθρώπου θεωρήθηκε ότι σχετίζεται κυρίως με την οικογένειά του και κάποια μικροκοινωνικά ζητήματα. Έτσι, κατέληξε να γίνεται συχνά ένα εγωιστικό περίκλειστο κύτταρο της κοινωνίας, μέσα στο οποίο εξαντλείτο όλη η ηθική ικανότητα του ανθρώπου. Αυτό ήταν αρχικά φυσιολογικό, γιατί η ανθρώπινη ηθική αντίληψη διευρύνεται σταδιακά, όμως θα έπρεπε να έχει ξεπεραστεί – μάλλον προ πολλού. Επιπλέον, οι συνθήκες του κόσμου της εποχής μας απαιτούν κάτι πολύ περισσότερο. Ο άνθρωπος είναι κοινωνικό ον και η κοινωνία είναι ένα απέραντα αυξανόμενο πεδίο δοκιμασίας μας που ανοίγεται σταδιακά μπροστά μας με τις ανάγκες και αλληλεξαρτήσεις που δημιουργεί. Ο καθένας έχει ευθύνη να φροντίζει εκτός από την οικογένεια και τα κοινά πράγματα, είτε αυτά αφορούν τη δική του εθνική ή περιορισμένη κοινωνία είτε την παγκόσμια. Η εθελούφλωση επ' αυτού δεν ωφελεί ούτε σώζει. Η προσωπική οικειότητα δεν επιτρέπεται να βάζει έναν αδιαφανή, διαχωριστικό και

ατομιστικό τοίχο αντίληψης ανάμεσα σε εμάς και τον κόσμο. Εξάλλου, θα αναγκαστούμε να το αλλάξουμε, γιατί τώρα ήδη πληρώνουμε το τίμημα της αδιαφορίας αυτής με εθνικά και παγκόσμια προβλήματα εκ των οποίων δεν τα έχουμε δημιουργήσει όλα εμείς.

Η εγωιστικά περικλειστη οικογένεια είναι μία έκφραση ατομισμού και κάθε ατομισμός (ατομικός ή συλλογικός) προκαλεί καταστροφή στο τέλος. Εδώ ο ατομισμός έχει μεταφερθεί από το άτομο στην οικογενειακή κοινότητα η οποία αποτελεί προέκταση του ατόμου και προστασία του. Η ανοιχτότητα, από το άλλο μέρος, καθόλου δεν σημαίνει διάλυση και χάος, ούτε κατάργηση των προσωπικών δεσμών και των ίδιων των προσώπων, ούτε άρνηση ανάληψης των ιδιαίτερων καθηκόντων που επιβάλλονται από την οικογένεια. Η ανοιχτότητα πρέπει να αποτελεί περισσότερο μία νοητική και ηθική στάση ζωής, η οποία μακροπρόθεσμα θα έχει τεράστια κοινωνικά αποτελέσματα. Αυτό είναι ένα μάθημα αληθινής ισορροπίας που πρέπει όλοι να μάθουμε και δεν φαίνεται να είναι εύκολο, γιατί ... πότε η ισορροπία αποτέλεσε χαρακτηριστικό των ανθρώπων;

6) Οικογενειακή ευθύνη και χαρά. Η οικογένεια, δυστυχώς, δεν συνδυάστηκε με την χαρά και την ευεξία της ζωής, αλλά περισσότερο με την ψυχολογική και κοινωνική εξασφάλιση. Υπάρχει ένας διχασμός μέσα στους ανθρώπους, ταυτίζουν τη μεν χαρά με τις επιθυμίες και την ικανοποίησή τους, τη δε εσωτερικότητά τους με την βαριά και ανιαρή ευθύνη. Είμαστε πολύ μακριά ακόμη από το σημείο που η οικογένεια θα συνδυαστεί με τη χαρά. Όσο η χαρά ταυτίζεται με την ανεμελιά και τη διασκόρπιση του εαυτού στην τυχαιότητα και τις επιθυμίες, αυτός ο συνδυασμός οικογένειας και χαράς δεν πρόκειται να γίνει, γιατί η οικογένεια συνεπάγεται ευθύνες και μια τέτοια «χαρά» δεν μπορεί να ευοδωθεί μέσα της.

Η χαρά, όμως, δεν μπορεί να είναι μια αβάθεια που απορρίπτει την ευθύνη, ούτε να ταυτίζεται με τη διασκέδαση και τις

φευγαλέες εντυπώσεις (συνήθως αποκλειστικά της νεότητας), ούτε με την ανακούφιση που παρέχει η αναπαραγωγή ενάντια στον φόβο του θανάτου. Ο φόβος των γηρατειών και του θανάτου, που καλλιεργεί αυτή τη στάση σαν αντίδραση, πρέπει να μειωθεί και ο άνθρωπος να στραφεί στην εσωτερικότητά του με ακεραιότητα. Επομένως, πρέπει να επαναπροσδιοριστεί και η φύση της χαράς, που είναι μια βαθιά ανάγκη αλλά και δυνατότητα του ανθρώπου. Είναι αυτό εύκολο; Όχι, βέβαια! Αλλά δεν υπάρχει άλλη διέξοδος, η ίδια η ζωή μάς δείχνει τον δρόμο μέσω της οδύνης την οποία προσπαθούμε να ερμηνεύσουμε και να αντιμετωπίσουμε.

Ο πολιτισμός μας, δυστυχώς, είναι βαθιά καταθλιπτικός, διότι κατατρύχεται από τον φόβο του θανάτου και των γηρατειών (που έχει διαβρώσει τα πάντα πολύ πιο βαθιά από όσο γίνεται αντιληπτό) και από την έξαλλη επιθυμία όπως για καταναλωτισμό, υλικά αγαθά και αποκτήματα παντός άλλου είδους όπως πληροφορίες και γνώσεις. Η χαρά δεν βρίσκεται σε αυτά, αλλά μπορεί να εκφραστεί μέσω της σχέσης που έχουμε με αυτά. Αυτό όμως είναι θέμα κινήτρου και σκοπού ζωής. Αν υπάρχει αυτό το ορθό κίνητρο, τότε ανάμεσα στην εσωτερικότητα και την έκφρασή της θα υπάρχει ευεργετική αλληλεπίδραση, δηλαδή τότε και αυτά θα μπορούν να ενισχύσουν τη χαρά. Η έλλειψη όμως της εσωτερικότητας του κινήτρου δημιουργεί ένα ρήγμα επώδυνο. Η εκτονωτική διασκέδαση, η ανεμελιά και οι δήθεν ελευθερίες δεν αποτελούν δείγματα αληθινής χαράς.

Τι είναι χαρά; Δεν ξέρουμε ακριβώς. Εικασίες και προσομοιώσεις κάνουμε, αλλά όλα τα παραπάνω δεν κάνουν άλλο από το να μας απομακρύνουν συνεχώς από αυτήν την δυνατότητα και ανάγκη, γιατί επικεντρώνονται συνήθως σε αίολα συναισθήματα και στη λησμονιά της κοινωνικής μας ευθύνης στη διαμόρφωση των κοινών πραγμάτων βάσει αρχών και βαθιών αναγκών. Η ανεύρεση αυτής της αληθινής χαράς θα απαιτούσε, μάλλον, μία ριζική αλλαγή κατεύθυνσης ζωής που είναι δύσκολο να επιτευχθεί και γι' αυτό, για ευκολία μας, την ταυτίζουμε με την φευγαλέα ικανοποίηση. Ωστόσο, χρήσιμο είναι να στοχαστούμε πάνω σε αυτό το ζήτημα.

7) Το πρόβλημα των παιδιών είναι σχετικά άλυτο. Το ότι οι γονείς απουσιάζουν (πρακτικά ή νοητά) ή δεν επικοινωνούν αληθινά ούτε μεταξύ τους ούτε με τα παιδιά αντανακλά στα παιδιά, που είναι τα αδύναμα μέλη της οικογένειας. Τα δε παιδιά που είναι πιο μεγάλα σε ηλικία και δεν είναι πια σε στάδιο πλήρους εξάρτησης έχουν μεγαλύτερες απαιτήσεις για επικοινωνία γιατί και τα προβλήματά τους είναι πιο σύνθετα και σε αυτό το σημείο αποτυγχάνουν όλες οι προηγούμενες στάσεις των ανθρώπων – το χρήμα δεν ήταν τελικά η μοναδική ανάγκη. Ούτε οι προηγούμενες γενιές με την παραδοσιακότητά τους μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν αυτές τις ανάγκες, αν και νόμιζαν ότι το έκαναν. Απλώς, υπήρχε η δυναμική της αδράνειας των ήδη διαμορφωμένων κοινωνικών σχέσεων που δεν είχε ακόμη εξαντληθεί, για να δώσει τη θέση της στο επερχόμενο χάος.

Το χάσμα όμως των γενεών πρέπει να μικρύνει αντί να μεγαλώνει, μόνον που οι γέφυρες δεν χτίζονται εύκολα, απαιτούν αναπτύξεις σε ποικίλα πεδία. Ο γρίφος αυτός δεν πρόκειται να λυθεί πραγματικά χωρίς αλλαγές ουσιαστικές ατομικά και συλλογικά, πράγμα που θα αναπτύξουμε κάπως στις επόμενες παραγράφους.

Και, ήδη, η τεχνολογία των ανωρίμων ενηλίκων προετοιμάζει την ανωριμότητα των επόμενων, γιατί τα σημερινά παιδιά δεν είναι σε θέση να αντισταθμίσουν επαρκώς αυτή την πίεση με ακεραιότητα σκοπού και ταυτότητας. Και αυτό συνδέεται άρρηκτα με τα επόμενα σημεία του άρθρου για τη σχέση οικογένειας και πολιτικής.

Λέγεται κατ' επανάληψη ότι τα παιδιά αποτελούν το μέλλον της κοινωνίας, του έθνους και της ανθρωπότητας. Όμως πόσο βαθιά κατανοούμε αυτή την αλήθεια και τι κάνουμε γι' αυτήν; Στην πραγματικότητα, δεν είναι δυνατόν να την κατανοούμε ούτε καν στο ελάχιστο, αν οι ίδιοι αδιαφορούμε για τα κοινά και για τον μέλλον του κόσμου, με αποτέλεσμα η αδιαφορία να μεταφέρεται και στους νεότερους ανθρώπους μέσω της οικογένειας. Ή, επίσης, κατανόηση δεν αποτελούν οι κομματισμοί παντός είδους, αλλά η βάσει αρχών προσέγγιση του κόσμου, γιατί αυτή εγγυάται την

ποιότητα της σκέψης και του κινήτρου της. Αλλά η θλιβερή διαπίστωση είναι ότι οι άνθρωποι αποφεύγουν να αντικρύσουν την ευθύνη τους για το κοινωνικό γίγνεσθαι, δεν διανοούνται καν ότι τα καθημερινά αυτονόητα της ζωής τους προετοιμάζουν τις επόμενες καταστροφές, γιατί αυτά τα αυτονόητα στη μαζικότητά τους έχουν τρομερή δύναμη και επιρροή.

Ιωάννα Μουτσοπούλου

Μέλος της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ

7/5/2018

ΦΩΤΟ : pixabay.com